

Idős Máthé János elsősorban *Magyarhermány* múltját kutatja, s mint mondta egyszer: „*Amit irtam, ha valamikor könyömásra kerül, a falu népének szántam.*”¹⁰

A falubeliek gyakran fordulnak a sokféle területen tájékozott, széles látókörű, tapasztalt emberhez tanácsért különféle ügyekben, és sohasem hiába. Falujában megérdemelt tekintélyt élvez, szeretet, tisztelet övezi, és az emberek büszkék is híressé vált földijükre.

Egyik legjelentősebb műve: a csaknem 400 kéziratoldalny terjedelmű, *Magyarhermány község monográfiája* című munkája. A monográfia huszonöt fejezetből áll, tematikája rendkívül változatos. Foglalkozik benne pl. a község keletkezésével, nevének eredetével, a környék földtani viszonyaival, állat- és növényvilágával, a helynevekkel, ír a földesurakról, jobbágyokról, a közigazgatásról és falubíráskodásról, a faluhoz tartozó Bodvaj vasbányászatról és a vashámor történetéről, a hermányi családokról, feldolgozta a Hangya Szövetkezet és az iskola történetét, közli az összegyűjtött helyi humoros történeteket stb. Külön kiemelendők a néprajzi fejezetek, amelyekben a gazdálkodásról, a régi szokásokról, játékokról, babonákról és a hermányi régi lakodalomról ír. Rendkívül értékesek a *Tájszótár* című fejezet adatai is. Igazat kell adnunk egyik méltatójának, aki azt írta róla, hogy ő történész, közigazdász, etnográfus és nyelvjárásutató egy személyben.¹¹

A történeti fejezetekben ugyan felismerhetők a múlt századi, romantikus, ma már korszerűtlen nézetek, elméletek átvételei is, de ezek semmit nem vonnak le a többi fejezet értékeiből, amelyeket a már elhalt öregek elbeszélései alapján írt meg. Az öreg autodidakta tudós példamutató munkájával és eredményeivel kiérdemelte, hogy *Magyarhermány* falu említésekor ne csak Hermányi Dienes József (a *Nagyenyedi Demokritosz szerzője*) és Barabás Samu (a *Székely Oklevéltár VIII. kötetének szerkesztője*) neve jusson eszünkbe, hanem az övé is.

Egy interjúban feltett kérdésre egyszer azt válaszolta, hogy szeretne száz évig élni. „*Csak nem egy évigben, hanem kétszer ötvenig!*” – tette hozzá tréfásan.¹² Újabb írásait várjuk, s kívánjuk János bácsinak, hogy „egy évigben”, egészségben érje meg *legalább* a száz esztendőit.

Hála József

Juhos Rudolf népművész alkotásai

Juhos Rudolf a mátyusföldi Násdszeg községében lakik. Olyan népművész ő, aki alkotásaihoz természetes, hagyományos anyagot – nádat – használ fel. Násdszeg a Duna csallóközi ágának partján fekszik, ahol sok mindenre felhasználják a bőven található nyersanyagot, a nádat. Ezt alkalmazták valamikor a háztetők befedésére, ebből készítették az istállók és az ólak oldalát.

Juhos Rudolf 1919-ben született Násdszegen, eredeti foglalkozása asztalos. A II. világháborúban elvesztette bal lábát, ezért nem folytathatta mesterségét. Helyette a Dunamente ősi foglalkozását, a nádfeldolgozást választotta. Volt egy nádszövő műhelye, ahol építkezésekhez nádat szövött megrendelésre. Eközben megismerte a nád tulajdonságait, színeit, fényét. Ez adta számára az ötletet ma már Európaszerte egyedülálló nádképeinek formálásához. Több évnek kellett azonban elteltie ahhoz, hogy elérjen mai sikereihez, amíg meg tudta tiszta emberi hangon szólaltatni a csallóközi szellő ringatta nádat, hogy elmesélje a mai kornak, milyen is volt a letűnt idők emberének élete.

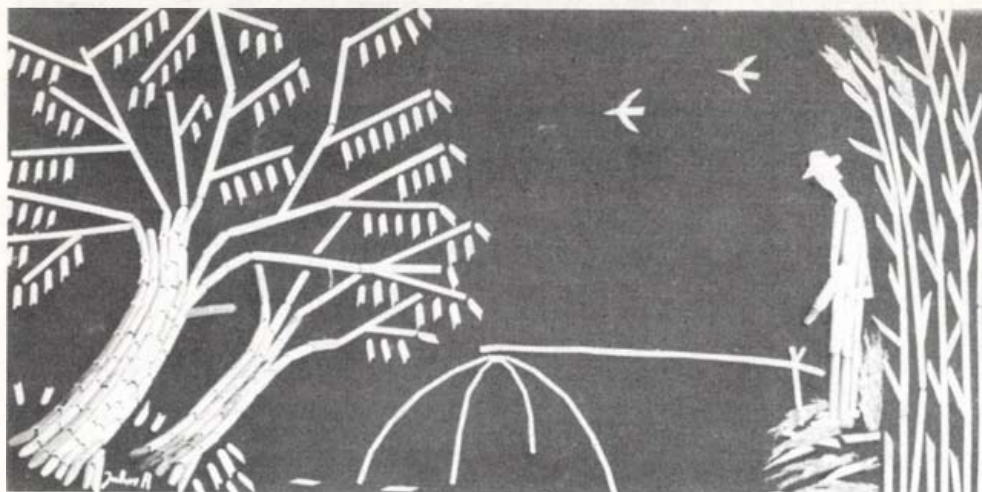
A népművész munkásságának jelentősége, híre az utóbbi években túljutott a járás határain. Eddig több, mint százötven képet készített, található belőlük a múzeumokban, a képtárakban, de megtalálható egyéneknél is.

Több kiállítását jómagam is megcsodáltam, és jól ismerem őt személyesen is. Valahányszor alkotásait szemlélhettem, megállapítottam, hogy hű maradt a faluhoz, amely az ihletője. Vissza-visszatérő kedvenc témája a sajátos csallóközi falukép, ahogy az gyermekkori emlékeibe íródott: a szalmatető házak, e falvak jelképével: a gémeskúttal, különböző munkajelenetek és események.

¹⁰ Sylvester Lajos: Máthé János másik élete. Megyei Tükör, 1969. máj. 3., 8. és 10. old.

¹¹ Sylvester Lajos: Máthé János másik élete. Megyei Tükör, 1969. máj. 3., 8. és 10. old.

¹² Háromszögű körkérdés. Megyei Tükör, 1970. dec. 31., 6–7. old.

Juhos Rudolf alkotásait három tematikai csoportba sorolhatnánk. Az elsőbe azok tartoznak, amelyek szülőföldjét, a falusi életet, a munkát és az emberek örömeit, szomorúságát ábrázolják. A másodikba a csendéletek sorolhatók, amelyek a vízparti napnyugtát, a Duna-parti nádasokat, a halászatot ábrázolják. E képekhez a nádkirakás mellett festéket is használ. Nádképeinek harmadik csoportjába azok sorolhatók, amelyek témáját a második világháborúból meríti, illetve az államfők arcképei.

A náddal való munka az első pillantásra egyszerűnek tűnik, a valóságban azonban rengeteg türelmet, kézügyességet, színérzéklet, a természetes csomók megfelelő felhasználásának képességét és az alapok helyes kivágását kívánja. Juhos Rudolf kéveszámra vásárolja a nádat s ezekből válogatja a legszebben színezett szájakat a földbarnától a vajsárgáig. Ezeket azután félbevágja, majd 20–25 centiméteres darabokra metéli. A nádszál belsejéből kikaparja a rostokat, s ezzel kész a képek alapanyaga. A nád elvágása nagyon igényes és sok tapasztalatot követelő munka, mivel a nád könnyen törik és hasad. A kép nádból való kirakása előtt vázlatot készít, amelyet azután átvetít a készülő kép hátterére, ami nem más, mint egy négy-szögletes, kenderhulladékból préselt deszka. A deszkát vászonnal vonja be, s az így előkészített alapra vázolja fel a témát, majd rakja ki a képet a már előre kiválasztott, felszabdalt náddarabkákból. Ezeket vadgesztenyéből saját maga készítette ragasztóval ragasztja fel.

Juhos Rudolf az első olyan szlovákiai magyar népművész, aki a náddal végzett gyakorlati munka során felismerte annak különleges varázsát és megtalálta a módját, miként lehet képzőművészetiileg felhasználni. Képeivel közel hozta az emberekhez szülőfaluját, bemutatja a mátyusföldi tájat és a Csallóköz szépségeit, a síkság, a víz báját és sajátos vonzását. Nagyszerű tájképeken varázsolja elénk a Dunát, a holtágat, a napot, az erdőket, a mezőket és a réteket, a kerteket és a szőlőket, de mindenekelőtt az embert és annak munkáját.

Száraz Pál

„Akadtak, akik a régi dal ápolásába holmi reakciós, hátratekintő, visszafelé haladó szándékok szeretnének belemagyarázni. Elfelejtik, hogy minden nagy művészetnek kettős arca van: mennél régiebb századokba nyúlnak vissza gyökerei, annál messzibb jövőbe sugárzik ki. A fa koronája olyan magasra nő, amilyen mélyen fúródik gyökere a talajba. A magyar zene is: minél mélyebben bocsátja gyökereit a magyar lélek talajába, annál magasabbra nő a koronája, annál tovább él...”

(Kodály, 1935)